

DİYALOG YOLU

ÖZET:

Hanlar Bölgesi'nin oluşumu, Bursa'nın Orhan Gazi tarafından fethinden kısa bir süre sonra başlamıştır. Fetih sonrasında şehrin İpek Yolu üzerinde yer almasından ötürü ticari gelişime önem verilmiş; bedesten merkezli bir çarşı sistemine sahip olması, Hanlar Bölgesi'ni kentin gelişme dinamiğini ve kimliğini belirleyen güçlü bir odak noktası haline getirmiştir. İpek Yolu, Çin ve Avrupa arasında köprü kurması sebebiyle, Doğu ve Batı arasındaki diyalog ve teması artırdığı için UNESCO tarafından "Diyalog Yolu" olarak adlandırılmaktadır.

Hanlar bölgesi, bu "Diyalog Yolu"nun bir parçası olma halinde, yoğun bir kentsel belleği ve ticari hacmi bünyesinde barındırmakta ancak mevcut kentsel durumu yüzünden bu birikimi yansıtamamaktadır. Bölge, birçok işaretler sistemi ve kent imgesine sahip olmasına rağmen; okunaklı olmayışı, rijitliği ve açık alan eksikliği sebebiyle açığa çıkamamakta hatta kentsel mekanın en önemli girdilerinden olan bütüncüllüğü sağlayamaması sebebiyle kendi içinde "diyalog" kuramamaktadır. Öneri projede tüm bu işaretler ve kentsel imgeler sistemi "Diyalog Yolu" kavramı altında toplanmaktadır. Bu kavram, "Her kent imgesi, kentle diyalog kurmak için bir fırsattır." düşüncesiyle temellenen ve özünü "imgeler arası bağlantı kurma" fikrinden alan projenin düşünsel kararlarını karşılamaktadır. Tasarım kararları, bölgenin çevresindeki referansları kendisiyle bağlantılı hale getirmenin; alanın bütüncüllüğü ve gün yüzüne çıkarak cazibesini kazanmasında bir fırsat olduğunu bilerek değerlendirir. Varolan çevreyi makro ölçekten, mikro ölçeğe çeken bir diyalog yolu olarak ele alır. Proje, yapıları ve kentsel açık alanları bünyesine katarak, "iç" ve "dışların" etkisi altında, 'iç'in ve 'dış'ın dinamiğinden çıkan arakesitte oluşmaktadır. Çünkü kent, çeşitli 'içlerden' ve 'dışlardan' oluşan bir bütündür. Bu iki kavramın dinamik dengesi izlek kurgularıyla birleşerek mekanlara dönüşür. Bu izlekler, "Diyalog Yolu"nun tasarım kararlarındaki yansımasıdır. Projenin amacı, iç ve dışın bütünlüğünün ve birbirinin içine geçişliğinin vurgulanması, kent yaşamının bu geçişimlerde ve boşluklarda etkinleşmesinin sağlanması, böylece Hanlar Bölgesi'nin bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasıdır.

PROJE ALANI VE TASARIM SÜRECİ:

Hanlar Bölgesi, yaya ve taşıt açısından önemli aksların üzerinde, Kültürpark ve Tophane Bölgesi'nden akan yeşilin yamacında oldukça kritik bir bölgede yer almaktadır. Bölgenin öncelikli sorunları:

- Yoğun araç trafiğine maruz kalması sebebiyle, yaya erişilebilirliği açısından doğu-batı bağlantısının zayıf olması,
- Kentin önemli odak noktalarından birini oluşturan Hanlar arasındaki boşluğun otopark olarak kullanılması ve yetersiz olması,
- Konum olarak odak bölgelerin çekirdeğini oluşturmasına rağmen; kent imgeleri arasındaki bağlantının zayıf olması,
- Tescilli-anıtsal mimari örnekleri barındırması açısından zengin olmasına karşın, Cemal Nadir Caddesi üzerindeki çeper yapıların sıkışıklık yaratarak tarihi dokunun algılanmasını engellemesi ve tarihi aksı birbirinden ayırması,
- Han duvarlarının meydanla ve çevresiyle ilişkisinin olmaması,
- Kültürpark ve Tophane Bölgesi'nden gelen yeşilin alandaki sıkışıklık ve doluluk sebebiyle bölgeye akıtılamaması,
- Yoğun ve birbirinden farklı üst örtü kullanımı sebebiyle bölgenin bütüncül olarak algılanamaması,

- Kültürel ve sanatsal faaliyet eksikliği sebebiyle bölgenin cazibe merkezi olamaması.

Bu bağlamda tasarım süreci;

- Belirlenen öncelikli sorunlara çözüm üretilmesi,
- Alanın okunaklılığının ve bütüncüllüğünün sağlanması,
- Kent imgesi bağlantılarının sağlanarak alanın çekim gücünün artırılması üzerine kurgulanmıştır.

ULAŞIM-ERİŞİLEBİLİRLİK

Çevresel bağlantılara uyum, alanının temel sorunlarının çözümü ve kentsel tasarım çizgileri etkin bir ulaşım sistemi çözümünü gerektirmektedir. Bu bağlamda alınan kararlar;

Araç yolu sistemi ve geometrisinin düzenlenmesi: Cemal Nadir Caddesi'nin Hanlar Bölgesi ile kesişiminde batçık yapılarak, araç trafiği yer altından sağlanmış; böylece zemin kotunda alanın yaya erişilebilirliği artarak doğu-batı bağlantısı güçlendirilmiş, mevcut yaya aksları ile tarihi ve ticari mekanların bağlantıları güçlendirilmiştir.

Otopark düzenlenmesi: Araç trafiğinin yeraltına alınmasıyla yeraltı otoparkı yapılmış; zemin kotunda önerilen ceplerle de turist ve yolcu otobüsleri için yanaşma alanları sağlanmıştır.

Yaya erişilebilirliği: Uzunçarşı , Bakırcılar Çarşısı ve Şehreküstü metro çıkışından gelen yaya aksı ve Altıparmak Caddesi ile Kaleiçi'nden gelen yaya akışıyla bütünleşen yeni yaya aksları, tarihi ve ticari birimlere sapanarak alanın bütüncüllüğünü sağlayan, entegre bir sokak gibi çalışmaktadır.

İMGELER ARASI BAĞLANTI VE OKUNAKLILIK

Tarihi dokunun algılanmasını engelleyen Cemal Nadir Caddesi üzerindeki çeper yapıları yıkılarak tarihi çarşı girişinin algılanması ve giriş kolaylığı sağlanmıştır. Sonrasında bölgenin yakın çevresindeki odaklarla(Saat Kulesi, Balibey Han, Pirinç Han, İpek Han ve Ulu Cami) izlek oluşturulmuş; kent imgeleri arasında bir diyalog yolu kurulmuştur. Bu ana izleğe bağlanan diğer izlekler ise alanda bulunan yapılar ve kentsel açık alanları bünyesine katarak, iç ve dışların etkisi altında mekansallaşır.

HAN DUVARLARININ ÇEVREYLE ETKİLEŞİMİ

Hanlar iç ve dışın oluşturduğu bir arakesittir; ancak mevcut durumda iç ve dış arasındaki bir sınır düzlemi gibi algılanmakta ve daha çok içedönük bir yaşamı tariflemektedir. Halbuki hanların avluları sınırlandırılmamış bir dış mekandır. Sokağa göre iç, binaya göre dıştır; dolayısıyla etkileşime açıktır. Bu kapsamda, han avlularının ve ara mekanların önerilen izleklere peyzaj yoluyla bağlanarak, han içlerinin de meydan olarak kullanımının düşünülmesi, hanların davetkarlığı için oldukça önemli bir adımdır. Han içleri geleneksel Koza ve Erguvan bayramları, ticari ürünlerin tanıtımı gibi etkinlikler için buluşma mekanı olarak kurgulanarak alanın bütüncüllüğü için tasarıma dahil edilmiştir.

YENİDEN İŞLEVLENDİRME

Hanlar bölgesinde canlı ticaretin varlığı bir fırsat olarak görülmektedir. Ancak, alandaki sıkışıklıkla beraber, kültürel ve sanatsal faaliyet eksikliğinin olması, alanın cazibe merkezi olmasını engellemektedir. Alanın işlevsel olarak dağılımına bakıldığında ise ticari, kültürel ve sosyal alanlar olarak meydanın karakterize edilebileceği düşünülmektedir. Meydan temel olarak ticari, kültürel ve sosyal meydanlar olarak 3 ana başlık altında karakterize edilmiştir. Bunlardan ilki, Zafer Plaza ile Pirinç Han'ın kesişimini oluşturan, meydanın giriş mekanı olma niteliğini taşıyan ticaret meydanıdır. İkincisi,

Merkez Bankası ve Balibey Han'ın müze ve kültür yapıları olarak yeniden işlevlendirilmesi önerisine bağlı olarak kültür meydanı olarak düşünülmektedir. Üçüncüsü ise, Bakırcılar Çarşısı'nın girişini oluşturan, sosyal meydandır. Merkez Bankası Sivil Mimarlık örneği olması sebebiyle alanda önemli bir hafızaya sahiptir. Proje kapsamında müze olarak yeniden işlevlendirilen Merkez Bankası ve Balibey Han'ın yatay birleşimiyle oluşturulan kültür izleğinin İpek Han'a devamının sağlanmasıyla avlu ve kültür meydanı ilişkisinin güçlendirilmesi önerilmektedir.

PEYZAJ TASARIMI VE ÜST ÖRTÜ YAKLAŞIMI

Kültürpark ve Tophane Bölgesi'nden gelen yeşil alandaki sıkışıklık ve doluluk sebebiyle bölgeye akıtılamamaktadır. Mevcut duruma bakıldığında yoğun bir yeşilin yamacından keskin bir şekilde sert zemin dokusuna geçilmektedir. Bu bağlamda peyzaj felsefesi olarak kademeli bir akış anlayışı benimsenmiştir. Tophane yamaçlarından yoğun bir şekilde gelen yeşil kademeli olarak, Hanlar Bölgesi'nin sert zeminiyle birleşmektedir. Alandaki mevcut ve anıtsal ağaçların tamamı proje kapsamında korunmuştur.

Yoğun ve birbirinden farklı üst örtü kullanımı sebebiyle bölge bütüncül olarak algılanamamaktadır. Bu kapsamda alanda bulunan üst örtülerde dil birliğine gidilmesi önerilmektedir.